

migrasjonsprosjektet i rogaland

årsrapport 2001

Redaksjon:
Dan D. Daatland, HiS
Hans E. Aarek, HiS
Hans Storhaug, DNU

INNHOLDSLISTE

1. INNLEDNING	s. 4
2. SAMMENDRAG	s. 5
3. SAMORDNING AV REGIONALE RESSURSER (samarbeid med regionale partnere)	s. 6
3.1 ROGALAND FYLKESKOMMUNE	
3.2 STAVANGER KOMMUNE	
3.3 TYSVÆR KOMMUNE	
3.4 KARMØY KOMMUNE	
4. 175 – ÅRS MARKERING FOR NORSK UTVANDRING	s. 8
4.1 <i>PEOPLE ON THE MOVE</i> (konferanse)	
4.2 <i>DISSENTERE OG EMIGRASJONEN</i> (konferanse)	
5. FORSKNING	s. 9
5.1. DOKTORGRADSPROSJEKTER	
Nils Olav Østrem: Migrasjon Rogaland I	
Olav Tysdal: Migrasjon Rogaland II	
5.2 ANNEN FORSKNING	
· Hans E. Aarek: Kvekerbevegelsen og utvandring	
· Nils Olav Østrem/D. D. Daatland: Migration to Canada – A Comparative Analysis	
· Nye prosjekter (H. Storhaug; T. Garvik)	
· Forskerforum Migrasjonshistorie	
6. UNDERVISNING OG UTVIKLINGSARBEID	s. 12
6.1 10 VT PÅBYGGING/MELLOMFAGSTILLEGG I EUROPEISK UTVANDRERHISTORIE	
6.2 HOVEDFAG/MA	
6.3 LÆRERUTDANNING	
6.4 ETTER- OG VIDEREUTDANNING	
7. INTERNASJONALISERING (SOCRATES-PROGRAMMET)	s. 13
7.1 MA MIGRATION (FELLES MASTERGRAD): MINERVA	
7.2 TEMATISKE NETTVERK: COMENIUS 3	
7.3 ETTERUTDANNING: COMENIUS 2	
8. SAMARBEIDSPARTNERE	s. 15
8.1 NORSKE SAMARBEIDSPARTNERE	
8.2 EUROPEISKE SAMARBEIDSPARTNERE	
8.3 AMERIKANSKE SAMARBEIDSPARTNERE	

1. INNLEDNING

Migrasjonsprosjektet i Rogaland er et samarbeidsprosjekt mellom Høgskolen i Stavanger (HiS) v/Avd. for Humanistiske fag, Stiftelsen Det norske utvandrersenteret (DNU), Rogaland fylkeskommune, Stavanger kommune, Tysvær kommune og Karmøy kommune. Prosjektet løper i fire år med start i 1999 og avslutning i 2002/2003. Forut for prosjektet ble det gjennomført et forprosjekt i 1997-1998.

Prosjektets hovedmål er å

- Bidra til å markere Rogaland som et sentralt område for dokumentasjon, forskning, formidling og undervisning innenfor migrasjonshistorie
- Sikre medvirkning i den oppbygging av forskningsnettverk som finner sted regionalt og på landsplan i Norge
- Initiere internasjonale prosjekt på fagområdet migrasjonshistorie

Prosjektets delmål er å

- Samordne de regionale ressurser i migrasjonshistorie (samarbeidstiltak med regionale partnere)
- Bidra til forskning på doktorgrads- og hovedfagsnivå
- Delta i internasjonale prosjekter under Socrates (EU) og andre forsknings- og utviklingsprogrammer
- Sikre drift av *10 vt påbyggingsstudium/mellomfagstillegg i Europeisk utvandringshistorie* samt gi videre- og etterutdanning i skolesektoren på området migrasjonshistorie i vid forstand
- Sikre etablering av professor II-stilling(er)
- Utvikle metoder for økt bruk av fjernundervisning og fleksible undervisningsformer ved hjelp av IKT, og derved øke tilgjengeligheten av undervisning og forskning i migrasjonshistorie
- Utvikle metoder for digitalisering av migrasjonshistorisk kildemateriale ved hjelp av IKT, og derved øke tilgangen på slikt materiale nasjonal og internasjonalt

Flere forhold har gjort det nødvendig å prioritere mellom de oppsatte delmål. Størst ressurser er brukt på å sikre driften av mellomfag/10 vt påbyggingsstudium i Europeisk utvandringshistorie, som er det eneste i sitt slag i landet. Mye tid har også vært brukt på å sikre deltagelse i internasjonale prosjekter, og ikke minst å åpne disse opp for skoler i samarbeidskommunene. Likeledes har det vært lagt vekt på å sikre jevn kontakt med de nevnte kommuner gjennom invitasjon til seminarer og konferanser, og gjennom invitasjoner til ulike former for samarbeid.

Prosjektet har vært finansiert gjennom generøs støtte fra de nevnte kommuner. I tillegg har det lyktes å tilføre arbeidet betydelige midler gjennom deltagelse i EU-prosjekter (Socrates) og ved støtte fra høgskolens strategimidler og andre ekstraordinære støtteordninger (høgskolen har ikke delt ut strategimidler i 2001). Det samlede tilskudd ligger til nå på i overkant av 2 mill. kr. Av dette kommer ca. 45 % fra samarbeidskommunene, ca. 25 % fra EU-midler og ca 30 % fra høgskolens ulike støtteordninger (strategimidler, midler til internasjonalisering, midler til kompetanseheving, midler til bruk av IKT i undervisningen osv.). I tillegg til slike økonomiske overføringer kommer også det tilskudd som HiS og DNU indirekte har gitt gjennom fristilling av betydelig arbeidstid for flere prosjektmedarbeidere og ytelse av ulike administrative tjenester.

Organisering

Prosjekt ledes av en *prosjektgruppe* og en *styringsgruppe*.

Prosjektgruppe:

Dan Dyrli Daatland, prosjektleder, HiS

Olav Tysdal, HiS

Nils Olav Østrem, HiS

Hans Eirik Aarek, HiS

Hans Storhaug, prosjektkoordinator (administrasjon), DNU

Synnøva Drange, (økonomi) HiS

For å styrke det internasjonale arbeidet og holde god kontakt til lokale skoler har ytterligere tre personer vært engasjert: Idar Ree, HiS/UiO, Sissel Aastorp, DNU (vår 2001) og Onar Vikingstad HiS/BI (høst 2001).

Styringsgruppe:

Representanter fra samarbeidskommuner, ledelse ved Avd. for hum. fag, samt prosjektgruppe.

2. SAMMENDRAG

175 – årsmarkeringen for norsk utvandring preget fjoråret på mange vis. Prosjektet har i *dette* året (2001) ikke hatt ett stort arrangement å forholde seg til. I 2001 har arbeidet vært jevnere spredt på alle prosjektets satsingsområder. Man har arbeidet med fortsatt å styrke *10 vt påbyggingsstudium/mellomfagstillegg i Europeisk utvandrerhistorie* slik at det kan bli et selvfølgelig valg for interesserte personer over hele fylket. Forskningen er blitt styrket ved etablering av Forskerforum Migrasjonshistorie og ved etablering av et nytt forskningsfelt: Komparative studier av den europeiske masseutvandringen til Canada (Portugal, Kroatia, Norge). Socrates/Minerva-prosjektet *ODL Migration: Affirming Diversity Through Migration* ble endelig avsluttet. Det faglige samarbeidet med internasjonale partnere fortsetter som nye initiativ i regi av Comenius-programmet samtidig som arbeid med et nytt Minerva-prosjekt skjøt fart (felles Mastergrad i migrasjonshistorie). Nye vev-sider er blitt etablert og bygges videre ut i 2002: <http://www.migrationhistory.com>

Sikkordene nedenfor utdyper delmålene på foregående side.

Samordning av regionale ressurser (samarbeid med regionale partnere)

Hovedsatsingen har vært arbeid rettet mot *undervisningssektoren*. Prosjektet har hatt konkrete samarbeidstiltak mot enkeltskoler og/eller skolekontor i alle de fire samarbeidskommunene i 2001, i de fleste tilfeller i forbindelse med EU-støttete prosjekter eller kompetansehevingsprosjekter støttet økonomisk fra høyskolen.

Prosjektet har diskutert et nytt initiativ fra de tre Jær-kommunene om skriving av utvandrerhistorie. Innspillet kommer fra Sons of Norway. Dette initiativet er særlig interessant fordi prosjektet i 2000 diskuterte et mulig *historieverk om utvandringen fra Rogaland* (eget notat fra Nils O. Østrem). Prosjektet har tidligere levert innspill til diskusjonen om *innvandrerhistorie for Stavanger*.

Fylkets 175-årsmarkering for norsk utvandring til USA

Det har i 2001 vært publisert flere rapporter knyttet til den store 175 års markeringen i 2000 (Dette satsingsområdet er nå ferdig realisert og vil ikke lenger stå som eget delmål i årsmeldingen).

Forskning

Prosjektet har fortsatt å støtte opp om de to doktorgradsprosjektene om utvandring fra Rogaland til USA (N.O. Østrem og O. Tysdal) gjennom bidrag til reiser, studieopphold, veiledning og seminarvirksomhet. Nytt av året er etableringen av Forskerforum Migrasjonshistorie med over 20 medlemmer og 2-4 seminarer og møter pr. semester. Forum har egne WWW-sider: <http://migrationhistory.com/forskerforum/>. Annen forskning har bl.a. rettet seg mot migrasjon og religiøsitet (Aarek), mot den seinere utvandringen og tilbakevandringen fra Karmøy (Garvik), mot komparative studier av utvandringen til Canada (Østrem/Daatland). Forskning på tilbakevandringen til Rogaland vil bli startet opp (Storhaug). Dette siste området burde være særlig interessant i Rogaland.

Undervisning

- *10 vt påbyggingsstudium/mellomfagstillegg i Europeisk utvandrerhistorie* ble i 2001 gjennomført for tredje gang. Flere av studentene er deltidstudenter fra distriktet. Arbeidet med å (inter)nett-støtte føres videre.
- *Hovedfag/MA*: det arbeides på to plan når det gjelder studietilbud på hovedfagsnivå:
 - Felles mastergrad i migrasjonshistorie koordinert av Univ. of Northumbria (modul-basert studium med nett-støtte). Prosjektet ble årsskiftet 2001/2002 akseptert som forprosjekt av Socrates. Hovedsøknad fremmes i 2002.
 - Veiledning i Stavanger v/Prof. Kjeldstadlid av lokale hovedfagsstudenter registrert ved Universitetet i Oslo.
- *Lærerutdanning*: gjennomført evaluering av migrasjonshistoriske kilder i allmennlærerutdanningen (Rapport). Det har ikke vært eget samfunnsfagskurs i allmennlærerutdanningen i 2000-2001.
- *Etterutdanningstilbud* i migrasjonshistorie/interkulturelle relasjoner. (Comenius 2, Portugal, oktober 2001).

Internasjonale prosjekter

- *Comenius 3*: Nettverket av samarbeidspartnere er blitt utvidet i løpet av året. 50 institusjoner deltar i planlegging av tematisk nettverk (koordinert av HiS). Forprosjekt godkjent av Socrates i 2001. Hovedsøknad i 2002.
- *Comenius 2*: Etter- og videreutdanningskurs for lærere ble startet opp høsten 2001 med 33 deltakere (flere av disse fra Rogaland). Arbeidet fortsetter med nytt kurs i Nord-Irland høsten 2002 (koordinert av HiS).
- *Socrates/Minerva*: Felles mastergrad (MA) i migrasjonshistorie er godkjent av Socrates som forprosjekt. Hoved søknad fremmes i 2002 (koordinert av Univ. of Northumbria). Vekt på av fjernundervisning og internett.
- De ulike prosjektene ovenfor retter seg både mot den moderne migrasjonen, bl.a. innvandringen til europeiske land i de seinere tiår, og mot den tidligere oversjøiske masse migrasjonen fra Norge og andre europeiske land.

Prof. II – etablering av stilling

Det har ikke lyktes å finne en løsning på spørsmålet om en professor II-stilling. Dette er kompensert med gjeste-forelesninger av kjente migrasjonforskere.

Fjernundervisning, bruk av IKT i undervisningen – Digitalisering av migrasjonshistorisk kildemateriale

Arbeidet under disse to punktene har primært vært lagt til deltagelse i EU-prosjekter. Egen rapportering 2001. Separat prosjekt om bruk av (digitale) kilder i migrasjonshistorie i samfunnsfag. Rapport 2001.

3. SAMORDNING AV REGIONALE RESSURSER (SAMARBEID MED REGIONALE PARTNERE)

Migrasjonsprosjektet i Rogaland skal møte fylkeskommunens og de deltakende kommuners ønsker og behov for tilgjengeliggjøring av ressurser som kan brukes til forskning, formidling og undervisning i migrasjonshistorie. Prosjektet skal også starte opp nye tiltak som kan bidra til å skape økt interesse for dette viktige temaet i norsk og internasjonal historie, samt bistå prosjekter som fylkeskommunen og kommunene selv tar initiativ til.

I dette kapitlet gis en oversikt over konkrete initiativ som er tatt i 2001 overfor fylkeskommunen, Tysvær, Karmøy og Stavanger kommuner. Det er gledelig at det i løpet av 2001 er startet opp forskning på hovedfagsnivå (Karmøy). Dette er et direkte resultat av det mellomfagstilbud i Europeisk utvandringshistorie som den økonomiske bistanden fra kommunene har gjort mulig. Det er all grunn til å tro at det jevne tilsiget av uteksaminerte mellomfagsstudenter i distriktet vil øke antallet hovedfagsprosjekter, særlig om forholdene kunne legges enda bedre tilrette for det. Her er det også et poeng at man sommeren 2001 startet opp Forskerforum Migrasjonshistorie, hvor forskningsidéer kan bli lagt fram for faglig drøfting på et tidlig tidspunkt.

3.1 ROGALAND FYLKESKOMMUNE

Samarbeidet med fylkeskommunen har i all hovedsak rettet seg mot de videregående skolene. Det har vært sett på som viktig å involvere skoler i prosjekter med migrasjonsspørsmål som tema. Videre legges forholdene til rette for internasjonalisering, både forstått som elev- og lærerutveksling og som deltaking i internasjonale nettverk gjennom EU-støtte. Lederen av samfunnsfagseksjonen har vært kontaktleddet mellom migrasjonsprosjektet og skolene. Samarbeidet med Sandnes videregående skole fortsetter. Det er foreslått utvidet til også å omfatte St. Olav videregående skole.

Prosjektet tok allerede høsten 2000 opp spørsmålet om *en samlet utvandrerhistorie for fylket* til drøfting (prosjektbeskrivelse av Nils Olav Østrem). Det vil være naturlig å drøfte dette på ny i forbindelse med henvendelser fra organisasjoner i enkeltkommuner om skriving av lokal utvandrerhistorie.

Sandnes videregående skole

Lærere og elever ved skolen deltok i avslutningen av EU –prosjektet *ODL: Affirming Diversity Through Migration*. Arbeidet er dokumentert i prosjektets sluttrapport. Deltagelsen i dette samarbeidet har medvirket til at skolen har samlet seg om en mer langsiktig satsing på :

Tema 1: bruk av migrasjonshistorie i vid forstand i prosjektrettet arbeid for elever.

Tema 2: elev- og lærerutveksling til Portugal eller Nord-Irland.

Sandnes videregående skole er siden blitt trukket inn i arbeid med søknad om Comenius nettverkssamarbeid .

Elever og lærere ved skolen deltok i 2001 i et kompetansehevingsprosjekt finansiert av høgskolen. Rapport foreligger (foreløpig utgave: «*Hvordan kan kildestoff og litteratur knyttet til migrasjonshistorie brukes i skolen*», 36 s.).

Vekt har ligget på å analysere kvaliteten av digitale kilder (WWW-baserte tjenester).

Det ble i 2001 fremmet søknad til høgskolen om en forlengelse av dette arbeidet, nå med vekt på en gjennomgang av hva av skolens *lærebøker* sier om temaet utvandring/innvandring.

3.2 STAVANGER KOMMUNE

I Stavanger kommune har arbeidet blitt utvidet fra kun å omfatte Byfjord skole til også å involvere Våland flerspråklige senter. Disse to Stavanger-skolene har vært medvirkende til at også barne- og ungdomsskoler utenfor Stavanger er kommet med: Porsholen skole (Sandnes), Bogn skole, Røyneberg skole (Sola).

Ved siden av samarbeidet med enkeltskoler har *Migrasjonsprosjektet i Rogaland* også arbeidet i forhold til FN-sambandet i Stavanger, SIK (Senter for interkulturell kommunikasjon, Misjonshøgskolen) og Stiftelsen Internasjonalt Hus når det gjelder utvikling av etterutdanningstilbud for lærere. Et slikt kurs ble arrangert for europeiske lærere i Lisboa i oktober 2001.

Byfjord skole

Byfjord skole har i samarbeid med Barnekultursenteret i Stavanger satset sterkt på kultur. Skolen har også arbeidet med temaet migrasjon - både utvandring og innvandring. Byfjord skole har deltatt i Det norske utvandrersenterets årlige Utvandrerfestival og hatt temaet *utvandringen til Amerika* på programmet i flere år. I tillegg har skolen lagt vekt på å gi elever forståelse av situasjonen til dagens innvandrere, asylsøkere og flyktninger.

I likhet med Sandnes videregående skole deltok Byfjord skole i avslutningen av EU-prosjektet *ODL: Affirming Diversity Through Migration*. Skolen deltar sammen med Sandnes videregående skole i planleggingen av Comenius tematisk nettverk på området migrasjon og interkulturelle relasjoner, og i kompetansehevingstiltak om anvendelse av *IKT og kilder* i undervisningstemaet migrasjon. Høsten 2001 deltok *hele skolens personale* på det nevnte etter- og videreutdanningskurset for lærere i Lisboa.

3.3 TYSVÆR KOMMUNE

Tysvær kommune har i lang tid arbeidet med utvandring som kulturtema. Man har på utmerket vis utviklet det pedagogiske opplegget for leirskolevirksomheten i *Sandbekken* (tema: Den norske utvandringen til Amerika; livet på den gamle garden). Medarbeidere i *Migrasjonshistorieprosjektet i Rogaland* har tidligere deltatt i planleggingsmøter om dette, og studenter ved allmennlærerutdanningen ved Høgskolen i Stavanger utarbeidet sammen med DNU forslag til nye undervisningsopplegg for leirskolevirksomheten. Skole og kulturkontoret i Tysvær kommune har i løpet av 2001 bearbeidet og ferdigstilt det pedagogiske opplegget og prøvd det ut på besøkende klasser. Virksomheten er omtalt i Haugesunds Avis. Se bilde nederst på siden.

Besøk på utstillingen "Reisen til Amerika" kombinert med forelesninger i Tysværtunet inngår som en obligatorisk del av mellomfagsstudiet i Europeisk migrasjonshistorie.

Hans Storhaug hadde drøftinger med skole- og kulturetaten om samarbeid med Utvandrersentret og en større satsing på Utvandreleirskolen på Sandbekken. Storhaug mente det burde legges opp til større bruk av leirskoletilbudet, og tilbød seg å informere om dette på Utvandrersentrets hjemmesider. .

Frakkagjerd ungdomsskole er trukket inn i EU-søknad om Comenius nettverkssamarbeid (se ovenfor). Det er å håpe at også andre skoler etter hvert kan trekkes med.

Nils Olav Østrem's doktorgradsarbeid om utvandringen til Amerika fra Skjold/Tysvær har fortsatt for fullt i hele 2001. Østrem er blitt støttet direkte av prosjektet med reisemidler til ulike konferanser og seminarer. Østrem ventes å disputere i løpet av høsten 2002.

3.4 KARMØY KOMMUNE

Leder av Karmøy Pedagogiske Senter, John Rullestad, var lokal koordinator for lærere ved Stangeland og Skudenes ungdomsskole's deltagelse i det avsluttede EU-prosjektet *ODL: Affirming Diversity Through Migration*. Skolene fortsetter på egen hånd kontakten med samarbeidsskoler i Nord-Irland. Pedagogisk senter er invitert til å delta i det planlagte Comenius tematisk nettverk (kommentert tidligere) som partner. Det er videre planlagt samarbeid i nytt kompetansehevingsprosjekt (analyse av skolens lærebøker på området *utvandring/innvandring*). Arbeidet vil starte opp i 2002.

Hans Storhaug hadde drøftinger med kulturetaten om fremtidig samarbeid med Utvandrersentret på områder som formidling og festival. Han luftet også idéen om å utvide kommunenes leirskoletilbud på Vigsnes med en «Utvandrerleirskole», samt å benytte dette området i forbindelse med møtet i Association of European Migration Institutions – AEMI – i september 2002.

I Karmøy kommune har Olav Tysdal fortsatt sitt doktorgradsarbeid om utvandringen til Amerika fra Skudenes prestegjeld. I samarbeid med bl.a. Slektsforum Karmøy har han utarbeidet en database på over 3000 oversjøiske emigranter. Databasen er blitt presentert og diskutert i ulike sammenhenger i 2001. Ellers kan nevnes at én av Tysdals to veiledere, Prof. Odd Lovoll, holdt foredrag på Karmøy 23.2.2001 over temaet «Norskamerikanere i dag».

Terje Garvik har kommet i gang med sitt hovedfagsarbeid om nyere utvandring fra Karmøy til Amerika (Karmøyklubben i Seattle) og innslaget av tilbakevandring til Norge. En skisse av arbeidet ble presentert i Forskerforum Migrasjonshistorie i oktober 2001. Veileder er Prof. Knut Kjeldstadli, Universitetet i Oslo. Prosjektet dekker utgiftene med lokal hovedfagsveiledning i Stavanger.

Fra 2001-kullet på mellomfaget kan nevnes to semesteroppgaver med lokalt tema: *Årsaker til utvandringen fra Skudenes i perioden 1881-1885 og Migrasjon i perioden 1945-1965 med Karmøy som det lokale området.*

Sandbekken leirskole

4. 175 – ÅRS MARKERINGEN FOR NORSK UTVANDRING

(Utdrag fra sluttrapport)

Norsk utvandring 175 år. 1825 – 2000.

Utvandrermarkeringen ble avsluttet i år 2000, men resultatene ble først presentert i 2001. Migrasjonsprosjektet i Rogaland var særlig involvert i arbeidet med den internasjonale konferansen *People on the Move*, Høgskolen i Stavanger 3.-6 mai, og konferansen *Dissentere og emigrasjonen* i Tysvær kulturhus 22. – 23. september.

4.1 PEOPLE ON THE MOVE

Konferansen var resultatet av et samarbeid mellom Det norske utvandrersenteret, Høgskolen i Stavanger og Northumbria University, Newcastle samt flere kulturinstitusjoner i Stavanger. I plangruppen satt Geir Sørreime, Rogaland fylkeskommune, Jochen Komber, Arkeologisk Museum, Randi Skotheim, Stavanger Museum, Olav Tysdal og Hans Eirik Aarek, HiS, Hanne Thomsen, Norsk Hotelhøgskole. Don MacRaild hadde i samarbeid med Hans Storhaug det faglige ansvaret for historikerkonferansen, som satte fokus på utviklingen og anvendelsen av digitale utvandrerdatabaser samt virkningen utvandringen hadde på avsenderlandene. Jan Oldervoll, UiB og Gunnar Thorvaldsen fra Registreringssentralen for historiske data – RHD – var sentrale medspillere i planleggingen av den digitale delen av konferansen. Det praktiske ansvaret med booking, fakturering, informasjon og tilrettelegging ble ivaretatt av Kurs - og oppdragskontoret på Høgskolen i Stavanger.

Konferansen samlet i alt 45 deltakere. De 19 foredragsholderne kom fra USA og 9 europeiske land. Konferansen ble avsluttet med en ekskursjon til Karmøy og besøk til Avaldsnes kirke og Viking gården på Bukkøy. Olav Tysdal ga en introduksjon om utvandringen fra Skudeneshavn til Amerika og Marit Synnøve Veia ga en innføring om vikingenes hovedsete på Avaldsnes.

I mars 2001 ble de første foredragene fra konferansen publisert i en spesialutgave av tidskriftet *Immigrants & Minorities*, som utgis av Frank Cass Publishers i London. Colin Holmes er redaktør og Hans Storhaug var medredaktør. Spesialutgaven hadde tittelen *Stayers, Leavers and Returners. Aspects of Migration and Return Migration in European History*, og inneholdt følgende publiserte foredrag:

Mark Wyman: «Return Migration – Old Story, New Story».

Jon Gjerde: «Transatlantic Linkages: The Interaction Between the Norwegian American and Norwegian "Nations" during the Century of Migration, 1825 – 1920».

John Burnett: «The Highlands and Islands of Scotland as a "Cultural Museum", 1900 – 2000 A Century of Migration».

Suzanne M. Sinke: «Relating European Emigration and Marriage Patterns».

4.2 DISSENTERE OG EMIGRASJON

Utvandrermarkeringen falt også sammen med starten på 100-års markeringen for Norges Dissentering/ Norges Frikirkeråd. Derfor ble det arrangert et seminar om dissenterere og emigrasjon fra Norge. Mange emner ble berørt, bl. a. forskjellene mellom dissentergruppene og hvordan de organiserte seg i sitt nye hjemland, og emigrantenes kontakt med sine "modermentigheter" i Norge. Seminaret fokuserte ikke bare på kirkesamfunn utenfor statskirken, men også på grupperinger innenfor statskirken som representerte en opposisjon, som haugianere og læstadianere.

Rundt 30 deltakere i tillegg til foredragsholderne deltok på seminaret, som var et samarbeid mellom Det norske utvandrersenteret, Norges Frikirkeråd og Høgskolen i Stavanger. Foredragene ble trykt i et eget hefte, og inneholder de artikler som er presentert nedenfor:

Peder A. Eidberg: «Samspillet mellom norske og amerikanske baptiser i et utvandringsperspektiv».

Ingunn Folkestad Breistein: «Norske dissenterere og kampen for religiøs frihet 1814 – 1969».

Olav Golf: «Predikanten Elling Eielsen som utvandringsagitator i Ryfylke og haugianarleiar i Amerika».

Svein Ivar Langhelle: «Det religiøse og kulturelle normskiftet i Nord-Rogaland 1820-1850. Religiøst svar på samfunnsmessige endringer eller hollandsk-skotsk påverknad – Nytt lys på den tidlige utvandringa».

Odd S. Lovoll: «Etnoreligiøse overganger på historisk bakgrunn blant nordmenn i Amerika».

May Lunde: «Læstadianismen: Hovedtrekk fra historien til Nordkalottens vekkelsesbevegelse i Nord – Norge og i USA».

Marting Nag: «Kvekerne i norsk utvandring».

Trond Sviland: «Bygdeutvandring blant norske kvekere fra Strand, Røldal og Kvinesdal».

Nils Olav Østrem: «Den religiøse sida av utvandringshistoria – lokale døme fra Skjold og Tysvær».

Hans Eirik Aarek: «Troms-kvekerne – et eksempel på dissenterutvandring».

5. FORSKNING

5.1 DOKTORGRADSPROSJEKTER

Doktorgradsstipendiat Nils Olav Østrem og høgskolelektor Olav Tysdal arbeider med sine respektive avhandlingar som tar for seg utvandringen fra Rogaland i ulike kommuner/ prestegjeld. Østrem fokuserer på Tysvær og Skjold mens Tysdal ser nærmere på Karmøy og Skudenes. Begge prosjekter utføres ved Universitetet i Tromsø. Hovedveileder er Prof. Einar Niemi; biveileder er Prof. Odd Lovoll. Faglig ansvarlig ved Høgskolen i Stavanger er Prof. Jan B. Bøe.

A: Nils Olav Østrem: «Migrasjon Rogaland - ein studie av mobilitet i Stavanger Amt/Rogaland fylke i det nittande og tjuande hundreår med hovudvekt på omfang og årsaker»

Utdrag frå Østrems si omtale av prosjektet:

Det meste av forskinga om norsk utvandring til Amerika byggjer på lokale arbeid, medan det er skrive relativt lite basert på regionale studier. Utvandringsstatistikken viser at Rogaland gjennom heile emigrasjonstida var eit sterkt utvandrerfylke. Ein regional studie avgrensa til Rogaland fylke vil difor vera av stor interesse. Målet med prosjektet er å skildra og forklara dei bakanforliggjande årsakene til utvandringen frå Rogaland til Nord-Amerika i det nittande og tjuande hundreåret. Tilnærminga vil dels vera retta mot å skildra eller beskrive utvandringa som strukturelt fenomen eller samfunnsfunksjon. I tillegg vil prosjektet vera opptatt av å avdekka underliggjande årsaker eller motiv for å flytta ut or landet. Det vil i tilknytning til dette bli søkt å sjå utvandringa som ein prosess. I migrasjonsforskninga er det stilt spørsmål som: «How did migrant selectivity operate?». Dette perspektivet blir sett på som ei alternativ basistilnærming i migrasjonsforskninga. Det vil bli minna om at migrasjon er ein menneskeleg prosess, og at det difor er viktig å ha med menneskelege erfaringar i studiet av migrasjon: «If we ignore the experiences of ordinary people and attach ourselves instead to the passive inherent in the language of migration «flows» and «streams», of «push» and «pull», we will be neglecting an excellent opportunity to deepen our understanding of the historical process.» (J. Jackson & L. Page Moch, 1996).

Framdrift og veiledning

I rapportperioden har arbeidet konsentrert seg om skrivning av avhandlinga. Det har jamleg vore kontakt og utveksling av kapittelmanuskript med rettleiarane. Eigne rettleiingsmøte har i 2001 vore avhaldne 9. februar i Stavanger (Einar Niemi), 23. februar i Stavanger (Odd S. Lovoll), 29. april i Sogndal (Einar Niemi), 10. august i Århus (Einar Niemi), 1. oktober i Oslo (Einar Niemi og Odd S. Lovoll) og 3. desember i Tromsø (Einar Niemi). Ved Humanistisk avdeling, HiS, har Jan B. Bøe også dette året, til liks med heilt frå prosjektstart, stadig gitt råd og kritikk som fagleg ansvarleg lokalt. Prosjektstatus ved starten av november 2001 tilseier at det er mogleg avhandlinga kan føreliggja som ferdigstilt utkast ved nyttår. Målsetjinga er å kunna få avhandlinga godkjent og forsvart for dr. art.-graden i løpet av år 2002.

Publisering

«Den religiøse sida av utvandringshistoria – lokale døme frå området Skjold og Tysvær».

I *Dissenter og migrasjonen, Stavanger 2001*, ISBN 82-92315-00-4. Rapport fra seminar, Tysvær 22-23. september 2000.

Vitskaplege foredrag

«Utvandringa frå Skjold prestegjeld 1837-1914».

Forskarforum Migrasjonshistorie, 28. mai 2001. Presentasjon av utkast til kapitel 1 i avhandling.

«Rogalenders to Canada – A Study in Location, Experience and Integration». 1st Version.

Prosjektet *Portuguese, Norwegians, and Croats in Canada: A Comparative Analysis*.

Presentasjon på forskarseminar, Stavanger, 1. juni 2001.

«Rogalenders to Canada – A Study in Location, Experience and Integration». 2nd Version.

Prosjektet *Portuguese, Norwegians, and Croats in Canada: A Comparative Analysis*.

Presentasjon på forskarseminar, Lisboa, 15. oktober 2001.

«Korleis få til ei integrert framstilling av samfunnsutviklinga 1720-1900?»

Miniseminar om lokalhistorieverk for Stord kommune), Leirvik 30. november 2001.

«Haugesund som «frontier» og flyttealternativ til emigrasjon frå Skjold prestegjeld.»

Doktorgradseminar, Tromsø/Svolvær, 3-5. desember, 2001.

«Utvandringa frå Skjold prestegjeld 1837-1914».

Avhandlingseminar, Universitetet i Tromsø, 3. - 5.12.2001

Populærvitenskaplege foredrag

«Arbeid – Armslag – Armod. Ny bok om husmenn og husmannsordningar på Sørvestlandet».

Skjold Mållag, 19. januar 2001.

«... *det gjæld aa fara godt med Feet*. Overgangen til handelsjordbruket i Skjold».

Ølen og Bjoa sogelag, Lokalhistorisk seminar Nord-Rogaland/Sunnhordland, 16. - 17. mars 2001.

«Om utvandringa frå Rogaland – og om Stavanger Amt-Laget.»

Sandnes historie- og ættesogelag, 7. mai 2001.

«Utvandringa frå Rogaland – menneske, motiv og mellommannen Berthel L. Bellesen.»

Sandneslærernes pensjonistforening, medlemsmøte, 24. oktober 2001.

Konferansar/seminarar

«Religion og samfunn».

Fagseminar, Utstein Kloster, 16. - 17. februar 2001.

Forfattarseminar.

Det Norske Samlaget/Samlagsakademiet, Oslo 20. april 2001.

Seminar om doktorgradsutdanning i Stavanger.

Forskerakademiet, Stavanger, 25. april 2001.

HIFO-seminaret 2001.

Sogndal/Norsk Historisk Forening, 27. - 29. april 2001.

Seminar om forskning i Rogaland.

Stavanger, 29. januar 2001 og 9. mai 2001.

24 Nordiske Historikermøde.

Aarhus Universitet, Århus, Danmark, 9. - 13. august 2001.

Migration and Intercultural relations – Comenius etterutdanningskurs.

Universidade Aberta/CEMRI, Lisboa 10. - 16. oktober 2001.

B: Olav Tysdal: «Migrasjon Rogaland – en studie av mobilitet i Rogaland fylke i det nittende og tjuende århundre med hovedvekt på kartlegging av omfang og drøfting av årsaker»

Utdrag fra Tysdals omtale av prosjektet:

*Prosjektet retter i særlig grad oppmerksomheten mot 1900-tallet og mobilitet knyttet til byene i fylket. Som ledd i forskningen har arbeidet med Skudenes-databasen fortsatt, både komplettering og bruk. I arbeidet med basen som pr. dato omfatter 3053 oversjøiske emigranter fra Skudenes prestegjeld i perioden 1865-1965, er det ytt god hjelp av flere lokalhistorikere, da særlig medlemmer i foreningen Slechtsforum Karmøy. En presentasjon av basen ble gitt på avhandlingseminar, Universitetet i Tromsø, og i Forskerforum Migrasjons-historie, begge ganger i desember 2001. Analyseresultater er tidligere blitt presentert på to faglige konferanser i 2000: *Vandringer: Norwegians in the American Mosaic 1825-2000*, St. Paul, MN, USA i april og *175 Years in America*, NAHA-Seminar VII, Hamar/Oslo i august. Den siste presentasjonen er blitt publisert i seminar-rapport i 2001. Det har vært egne veiledningsmøter med Einar Niemi (Stavanger 9. februar i Stavanger) og med Einar Niemi og Odd Lovoll (Oslo, 1. oktober, 2001).*

Publisering

«The Skudenes Database – a tool for throwing new light on the emigration from Karmøy to North America. A presentation of some results.».

Norwegian-American Essays 2001, NAHA, Oslo 2001, ISBN 82-991461-8-6.

Vitenskapelige foredrag

«Skudenesdatabasen og relevante problemstillinger».

Forskarforum Migrasjonshistorie, 10. desember 2001. Presentasjon og debatt.

«Utvandring fra Skudenes, Karmøy».

Avhandlingseminar, Universitetet i Tromsø, 3. - 5.12.2001

Konferanser/seminarar

Seminar om forskning i Rogaland.

Forskerakademiet, Stavanger, 20. november 2001.

«Vikjer ved fjorden – vikjer på prærien» (Utvandringa frå Vik i Sogn til Nord-Amerika).

Disputas, Universitetet i Bergen, mai 2001.

5.2 ANNEN FORSKNING

A: Hans Eirik Aarek: *Kvekerbevegelsen og utvandring*

Hans Eirik Aarek har drevet omfattende forskning omkring kvekerne og deres betydning for pionerutvandringen. Videre har han arbeidet med religionens betydning for migrasjon i videre forstand.

Publisering

«The Role of Norwegian Quakers and the Early Emigration to America».

Norwegian-American Essays 2001, NAHA, Oslo 2001, ISBN 82-991461-8-6.

«Dissentere og emigrasjonen», redigert av Dag Nygård og Hans Eirik Aarek.

Rapport fra Seminar i Tysværtunet kulturhus, 22. - 23. september 2000,

Norges Frikirkeråd/Høgskolen i Stavanger, Oslo-Stavanger 2001, ISBN 82-92315-00-4

«Troms-kvekerne – et eksempel på dissenterutvandring». Artikkel i *Dissentere og emigrasjonen*, s. 45-65.

Seminar i Tysværtunet kulturhus, 22. - 23. september 2000,

Norges Frikirkeråd/Høgskolen i Stavanger, Oslo-Stavanger 2001, ISBN 82-92315-00-4

Populærvitenskapelige foredrag

«Kvekerne på Storhaug og i Stavanger».

Storhaug historielag, Stavanger, 24. april 2001.

B: Nils Olav Østrem/Dan Dyrli Daatland: *Portuguese, Norwegians and Croats in Canada: a Comparative Analysis*

<http://migrationhistory.com/comparative/>

I 2001 ble det etablert et nytt forskningsprosjekt med partnere ved Universidade Aberta/CEMRI (Lisboa) og Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb. Samarbeidet er organisert som løpende seminarer:

1: Stavanger 1. - 2. mai 2001 (oppstart); 2: Lisboa: 15. oktober 2001.

På seminaret i Lisboa (oktober 2001) ble det holdt to norske presentasjoner:

Nils Olav Østrem: *Rogalenders to Canada – A Study in Location, Experience and Integration». 2nd Version.*

Dan Dyrli Daatland: *Norwegian and Scandinavian mass migration to North America with particular weight on the Canadian experience. Overview until 1900. 1st Version*

Deltakere i den nye prosjektgruppen:

Norge: Nils Olav Østrem, Dan Dyrli Daatland; Kroatia: Ruzica Cicak-Chand; Portugal: Ana Paula Beja Horta, Armando Oliveira, Isabel Rasoilo

C: Presenterte prosjektskisser

Hans Storhaug: *Studie av tilbakevandring til Rogaland*. Prospekt til Dr. art. studium er presentert.

Terje Garvik: *Immigrasjon og emigrasjon fra Karmøy mellom 1945-1965*. Karmøyklubben, Seattle

Oppstartet hovedfagsprosjekt som ble presentert i Forskerforum Migrasjonshistorie 22. oktober 2001

D: Forskerforum Migrasjonshistorie

<http://migrationhistory.com/forskerforum/>

Forskerforum Migrasjonshistorie har som formål å være et møtested for forskning på migrasjonshistorie i vid forstand. Forums medlemmer vil f.eks. være hovedfagsstudenter eller doktorgradsstudenter som trenger et seminar for framlegging av forskningsresultater. Andre medlemmer vil være historikere som har startet opp eller ønsker å starte opp mindre prosjekter innenfor fagfeltet, og som trenger et fagmiljø å høre til. Ytterligere en viktig gruppe vil være fagpersoner knyttet til undervisning og formidling som ønsker å gjøre seg nytte av nærhet til forskning i migrasjonshistorie.

FORUM er et initiativ utgått fra MIGRASJONSPROSJEKTET I ROGALAND, et flere-årig samarbeid mellom Høgskolen i Stavanger, Det norske Utvandrersenteret, Rogaland fylkeskommunen, og kommunene Stavanger, Karmøy og Tysvær.

FORUM arrangerer faste seminarer for egen regning, eller inngår i samarbeid med andre partnere som er opp-tatt av å fremme migrasjonshistorie som forsknings- undervisnings- og formidlingsfelt.

6. UNDERVISNING OG UTVIKLINGSARBEID

6.1 10 VT PÅBYGGINGSSTUDIUM/MELLOMFAGSTILLEGG I EUROPEISK UTVANDRERHISTORIE

Mellomfagstilbudet i europeisk utvandrerhistorie ble gjennomført i 2001 med god deltagelse fra hele fylket. Det er gledelig at kurset har fått en form som gjør at det er et reelt tilbud også for deltidsstudenter, f.eks. lærere i videregående skole som ønsker å gå videre med sine historiestudier. Studiet virker også rekrutterende på hovedfagsarbeider knyttet til studiet av utvandring fra Rogaland til Amerika.

Kursplanen er omskrevet slik at kurset også kan tilbys personer som ikke har historie grunnfag fra før, som et 10 vt påbyggingsstudium. Denne varianten av studiet kan i større grad rettes mot arbeid i skolen eller mot personer med godkjent kompetanse etter voksenopplæringsreformen som ikke har grunnfag i historie.

Kurset består av tre komponenter: *emnestudie*, praktisk metodeseminar med eget pensum i *historisk metode/teori*, og utarbeiding av *semesteroppgave*. Det tas opp grunnleggende problemstillinger knyttet til migrasjon som fenomen. Videre behandles de viktigste teorier, modeller, kilder og metoder i migrasjonsforskningen. Det blir også lagt vekt på å drøfte ulike sider ved innvandrernes møte med den nye verden. Hvor lenge er man immigrant? Hvordan betraktes en etnisk kultur? Hva skjer i et sterkt blandet etnisk samfunn?

Ansvarlig for kurset har vært Olav Tysdal og Hans Storhaug.

6.2 ANNEN UTDANNING OG UTVIKLINGSARBEID

I kjølvannet av mellomfagsstudiet har det vokst fram en underskog av andre aktiviteter: hovedfagssamarbeid med andre universiteter; semesteroppgaver om migrasjonshistorie (lokale temaer; migrasjonshistorie som emne i samfunnsfagsundervisningen i allmennlærerutdanningen; etter- og videreutdanningstilbud i migrasjonshistorie for europeiske lærere i samarbeid med internasjonale partnere (startet opp høsten 2001).

Hovedfag/MA

Prosjektet har hatt som mål å støtte hovedfagsstudenter i regionen som arbeider med migrasjonsrelatert forskning. Allerede nå kan man se hvorledes mellomfagstilbudet (se ovenfor) bidrar til igangsetting av migrasjonshistoriske studier på hovedfagsnivå. I løpet av våren/sommeren 2001 ble det etablert et forskerforum for migrasjonshistorie i vid forstand for å gi disse studentene et tilholdssted regionalt. Ett nytt hovedfagsprosjekt om nyere utvandring fra Karmøy til USA (Terje Garvik) startet opp ved årsskiftet i tillegg til Idar Rees løpende arbeid om utvandring fra Stavanger. Begge disse er knyttet til Universitetet i Oslo. Det er avtalt *lokal* veiledning i Stavanger med Professor Knut Kjeldstadli, Universitetet i Oslo.

I tillegg har én hovedfagsstudent fra Universitetet i Bergen og én fra NTNU blitt knyttet til Utvandrersenteret i engasjementsstillinger.

MA Migration (se også ptk 7.1)

Migrasjonshistorieprosjektet tok sammen med andre partnere initiativ til å ferdigstille moduler til et felles MA-studium i migrasjonshistorie. Idéen ligger helt tilbake til 1997-1998, men arbeidet ble for alvorlig startet opp i 1999-2000. Et partnernemøte i Stavanger 20. oktober 2000 drøftet ferdigstilling av søknad til Socrates (delprogrammet Minerva). Høsten 2001 ble søknaden omskrevet. Den er nå godkjent som forprosjekt av Socrates, og hovedprosjekt vil bli utarbeidet under ledelse av Don MacRaid, University of Northumbria. Norsk koordinator er D. D. Daatland. Andre partnere er Univ. i Oldenburg (Tyskland), Univ. Aberta/CEMRI (Portugal) samt én partner i Slovenia og én i Polen. Man tar sikte på et internettstøttet studium med samlinger både fysisk og virtuelt.

Lærerutdanning; Etter- og videreutdanning

Det har i inneværende år ikke vært arrangert *videreutdanning i samfunnsfag (allmennlærerutdanningen)*. Det har derfor ikke blitt skrevet nye prosjektoppgaver i forhold til migrasjonshistorie i Rogaland (jfr. slike oppgaver i samarbeid med Tysvær kommune i 2000).

Til gjengjeld har prosjektmedarbeidere for første gang medvirket i *etterutdanningskurs* rettet mot migrasjonshistorie og interkulturelle relasjoner. Dette kurset ble arrangert i Lisboa (støttet av Comenius). 12 norske lærere deltok, flere av disse fra Rogaland fylke. I tillegg deltok hele personalet fra Byfjord skole på deler av kurset. Nytt kurs blir arrangert neste år (2002) i Omagh, Nord-Irland.

7. INTERNASJONALISERING

Migrasjon er et internasjonalt fenomen. Forskning, undervisning og annen virksomhet knyttet til dette fagfeltet er derfor avhengig av at det etableres og utvikles et tett samarbeid med andre institusjoner og organisasjoner i verden som arbeider innenfor samme felt. Mange av kontaktene er medlemmer av AEMI – the Association of European Migration Institutions, som Det norske utvandrersenteret bidro til å stifte i 1991. AEMI har i dag 29 medlemmer i 18 land.

7.1 MA MIGRATION – FELLES MASTERGRADSSTUDIUM

Under ledelse av University of Northumbria, Newcastle, har det vært arbeidet siden 1998 med å etablere en internasjonalt master i migrasjonsstudier (MA Migration). I 2000 ble det avholdt et seminar på høyskolen med det formål å utarbeide fagplan samt ferdigstille søknad til Socrates/Minerva (forprosjekt). Denne søknaden gikk ikke igjennom. Det har derimot lyktes i 2001! Arbeidet med hovedsøknaden vil foregå utover våren 2002 med følgende deltakere: University of Newcastle (koordinerende institusjon); Carl von Ossietzky Universität, Oldenburg; Høgskolen i Stavanger; Universidade Aberta/CEMRI (Portugal), Jagiellonian University (Polen) og Institute for Migration Studies (Slovenia).

The MA study programme is intended to provide students with a broad experience of major problems in, and perspectives on, migration as a means by which to develop specific skills in the humanities as well as building up a considerable knowledge and understanding of the issues involved. The approaches taken will develop issues in historical enquiry, social science and sociology, literature, American Studies. The essence, however, will be to stress interdisciplinarity.

MA Migration is intended to be a vanguard programme by mixing “traditional” and “innovative” teaching methods. It will be delivered “on-site” (in the classroom) and “off-site” (through the web and email/video conferencing links) (...) the use of web-based packages, open learning materials and email conferencing / video link-ups means that a failure or inability to travel will not disallow participation. It is hoped, however, that the MA Migration Studies will provide a platform for research (to MPhil / PhD level) in comparative history.

Dokumentasjon

- Notat om bakgrunnen for samarbeidet om MA Migration (Don Macrauld, Univ. of Northumbria)
- Søknad til Minerva-programmet (forprosjekt)
- Godkjenningsbrev + ekstern evaluering
- Vevsider under arbeid (vil kunne finnes under følgende domene: <http://migratonhistory.com>)

7.2 NETTVERKSSAMARBEID UNDER COMENIUS 3:

Migration and intercultural relations: challenge for European schools today

<http://migrationhistory.com/comenius/>

Som videreføring av arbeidet i ODL: *Affirming Diversity Through Migration* (se Årsmelding 2000) ble det i løpet av 2000 tatt flere initiativ for å starte opp virksomhet under Comenius. Dette arbeidet har fortsatt i 2001 med det resultat at et eget forprosjekt er godkjent. Arbeidet med selve hovedprosjektet vil foregå utover våren 2002.

I nettverkssamarbeidet deltar ca. 50 institusjoner. Disse kommer fra de opprinnelige deltakerlandene Norge, Portugal og Nord-Irland, og fra nye land som Tyskland, Tsjekkia, Slovenia, Kroatia (kan foreløpig ikke motta Comenius-støtte direkte), Hellas og Italia. Deltakende institusjoner er lokale skoler, pedagogiske sentre, lærerutdanningsinstitusjoner, forskningsinstitutter, informasjonssentra, organisasjoner.

Om målsettingen kan følgende sies (hentet fra prosjektbeskrivelse):

The rationale behind the above mentioned collaborative framework is the need of enhancing education in migration studies/ intercultural studies through :

- * *understanding TODAY'S migration to European countries (from overseas countries)*
- * *understanding YESTERDAY' overseas (e)migration of European countries (to the Americas and other overseas areas)*
- * *taking examples from the historical past (Europeans as overseas migrants) and use this experience to better understand the present migrants' situation in European countries*
- * *using EMPATHY as a bearing pedagogical principle in learning about migration and intercultural co-existing*
- * *joining schools, teacher trainings institutions, and archives/research centres in collaborative groups*
- * *testing educational material by inventive use of ODL and ICT.*

Dokumentasjon

- Søknad til Comenius 3 (forprosjekt)
- Godkjenningsbrev + ekstern evaluering
- Vevsider under arbeid (vil kunne finnes under følgende domene: <http://migratonhistory.com>)

7.3. ETTERUTDANNING FOR LÆRERE OG ANNET PEDAGOGISK PERSONALE (COMENIUS 2) MIGRATION AND INTERCULTURAL RELATIONS: CHALLENGE FOR EUROPEAN SCHOOLS TODAY

<http://migrationhistory.com/in-service/>

Et annet initiativ som ble fremmet i forbindelse med avslutningen på prosjektet *ODL: Affirming Diversity Through Migration* (se årsmelding 2000) var igangsetting av etterutdanningskurs for lærere i temaet «migrasjon og interkulturelle relasjoner». I drøftingen av dette har følgende institusjoner deltatt lokalt: Høgskolen i Stavanger, Det norske utvandrersenteret, SIK (Senter for interkulturell kommunikasjon, Misjonshøgskolen), FN-sambandet, Stiftelsen Internasjonalt Hus. Internasjonale partnere har vært Universidade Aberta/CEMRI (Portugal) og Centre for Irish Migration Studies (Nord-Irland). Kurset er markedsført i Comenius kurskatalog under benevnelsen *Migration and Intercultural relations: Challenge for European Schools Today*.

Det første kurset ble arrangert i Lisboa en uke i oktober 2001 med 33 deltakere. Kurs nr. 2 er lagt til Omagh, Nord-Irland i oktober 2002. Kurset har to nivå. For deltakere som deltar med innlevering av skriftlige arbeider gis 2 vt (6 ECTS). Organiseringen er da 1 uke forarbeid (spredt over 2 måneder), 1 uke forelesninger/gruppearbeid, 1 uke etterarbeid (spredt over 2 måneder). For deltakere som kun deltar i forelesningsuka gis vanlig kursdiplom. Nedenfor følger et utdrag fra studieplan:

The reason for not just studying how to teach about migration in Europe TODAY, but to combine the study of TODAY's situation with an understanding of YESTERDAY'S past, is the belief that it is necessary to learn from the past to cope with current problems.

Content. Migration has always been an important part of human population history. Its scale and effects have, however, been of particular note since the early nineteenth century. Around 50 million people left Europe for the Americas between 1815 and the 1930s. Such an exodus has the added effect of binding European and American culture together through a sense of shared history. In a similar manner the present migration from Africa and Asia to Europe has had the effect of changing culture both in the European receiver countries and in the countries that people migrated from.

The course has three subject areas:

** Ethnic Conflicts & Migration*

Study of reasons behind forced migration after 1945 in the world with particular emphasis of case studies like Rwanda, Jugoslavia etc.

Part 1: "Forced Migration and the Conflict of the post Cold-War Period"

Part 2: "Understanding Ethnic Conflict: A Framework for Analysis"

Part 3: "Understanding Ethnic Conflict: The Cases of Jugoslavia and Rwanda"

** Ethnic Relations & School Practice*

Introduction of school practice in ETHNIC RELATIONS in chosen countries.

Workshops with exchange of school practice between participants. School visits.

Part 1: Introduction to school practice in ETHNIC RELATIONS in (optional)

Part 2: Exchange of experience – examples from school based projects

Part 3: School visits

** Migration Policies in Europe*

An overview of the situation in European countries with particular weight on the EU. Case studies of individual countries.

Part 1: "General overview, background, migration history in Europe after 1945"

Part 2: "Migration Policies in Europe: case studies (Germany, France etc.)"

Part 3: "Migration Policies in the EU"

Organizing of the study course

Dokumentasjon

· Kursbrosjyre

· Omtale i Comenius-katalog: <http://europa.eu.int/comm/education/socrates/comenius/>

· Ekstern evaluering

· Egne vevsider m/kursprogram + informasjon: <http://www.migrationhistory.com/in-service>

8. SAMARBEIDSPARTNERE

For de ikke-norske samarbeidspartnerne er det i de fleste tilfeller inngått formell avtale med institusjon. For norske samarbeidspartnere dreier det seg primært om avtaler med enkeltpersoner.

8.1 SAMARBEIDSPARTNERE I NORGE

Norsk Utvandrer-museum, Hamar

Knut Djupedal

Gjesteforeleser: historie mellomfag og almenlærer-utdanningen.

Norsk Amerikansk Samling v/ Nasjonalbiblioteket

Dina Toflsby

Bidrett med informasjon om nettstedet *Promise of America*

Universitetet i Oslo

Knut Kjeldstadli

Veiledning for hovedfagstudenter vår 2001

Gjesteforeleser: historie mellomfag fra 2001

NTNU, Trondheim

David Mauk

Deltatt i arbeid med *MA Migration*

Universitetet i Tromsø

Einar Niemi

Gjesteforeleser: historie mellomfag

Veileder for Dr.art.-prosjekter: Nils Østrem og Olav Tysdal

8.2 EUROPEISKE PARTNERE

University of Northumbria

Don MacRaïld, Colin Holmes

Koordinerer arbeidet med *MA Migration*.

Universidade Aberta & CEMRI (Center for Migratory Studies and Intercultural Relations, Lisboa)

Maria Beatriz Rocha-Trindade; Armando M. Oliveira;

Isabel Rasoilo

Partner i arbeid med *MA Migration*; partner i etterutdanningskurs *Migration and Intercultural relations*; partner i utvikling av tematisk nettverk; partner i arbeid med studier av utvandring til Canada.

Ulster American Folk Park and Centre for Irish Migration Studies, Omagh, N. - Irland

Brian Lamkin; Evelyn Cardwell; Patrick Fitzgerald; John Lynch (Queens University, Belfast)

Partner i etterutdanningskurs *Migration and Intercultural relations*; partner i utvikling av tematisk nettverk.

Rozmberk Society, Trebon, Tsjekkia.

Rolf Dulfer

Partner i utvikling av tematisk nettverk.

Institute for Migration and Ethnic Studies, Zagreb, Croatia

Ruzica Cicak-Chand, Rebeca Mesaric

Partner i etterutdanningskurs *Migration and Intercultural relations*; partner i utvikling av tematisk nettverk; partner i arbeid med studier av utvandring til Canada.

Støtte fra Norsk Forskningsråd (Sørøsteuropa-programmet).

Institute for Slovene Emigration Studies, Ljubljana, Slovenia

Jernej Mlekuz; Marina Luksic Hacin; Spela Marinsek

Partner i arbeid med *MA Migration*; partner i utvikling av tematisk nettverk.

Carl von Ossietzky University, Oldenburg, Institutt für Politikwissenschaft II

Lydia Potts; Antonius Holtmann (Research Center German Emigrants in the USA)

Partner i arbeid med *MA Migration*; partner i utvikling av tematisk nettverk.

8.3 NORD-AMERIKANSKE SAMARBEIDSPARTNERE

St. Olaf College, Northfield, Minnesota, USA

Samarbeid med Prof. Odd Lovoll (gjesteforeleser på historie mellomfag og biveileder for Dr. art.-prosjekter: N. O. Østrem og O. Tysdal).

University of North Dakota, Grand Forks, North Dakota

Etablert kontakt med University of North Dakota og representanter for Nordic Initiative i april og juni 2000. Ikke fulgt opp videre.

8.4 NYE PARTNERE (COMENIUS NETTVERK)

2nd Gymnasium Kamaterou, Kamaterou, Greece

Angelo-Czech High School, Ceske Budejovice, Czech Rep.

Bergens Handelsgymnasium, Bergen, Norway

Bezirksregierung Hannover, Hannover, Germany

Bokn skule, Bokn, Norway

Burgårdens utb. Centrum, Göteborg, Sweden

Byfjord skole, Stavanger, Norway

Elementary School Jilovice, Jilovice, Czech Rep.

Escola Basica Intergrada/S das Lajes do Pico, Portugal

Escola Secundaria de Sebastiao e Silva, Oeiras, Portugal

Escola Superior de Educacao Joao de Deus, Lisboa, Portugal

Frakkagjerd skole, Førdesfjorden, Norway

Garnes videregående skole, Garnes, Norway

Gesamtschule Schiffweiler, Schiffweiler, Germany

Gimnazija Vic, Ljubljana, Slovenia

GS Ramsloh, Saterland, Germany

IV Gimnazija, Zagreb, Croatia

Jardin Escola Joao de Deus, Faro, Portugal

Karmøy Pedagogiske Senter, Kopervik, Norway

KSG Rastede, Rastede, Germany

Liceo Ginnasio, Naples, Italy

Liceo Scientifico San Giorgio a Cremano, Naples, Italy

Lindängeskolan, Malmö, Sweden

Malmö högskola, Lärarutbildingen, Malmö, Sweden

Mandal videregående skole, Mandal, Norway

Omagh Intergrated School, Tyrone, Northern Ireland

OS Borec, Ljubljana, Slovenia

Osnovan Sola Danila Kumar, Ljubljana, Slovenia

Porsholen skole, Sandnes, Norway

Primary School K.S.Gjalski, Zagreb, Croatia

Røyneberg skole, Sola, Norway

Sandnes Upper Secondary School, Sandnes, Norway

Scoula Media Statale, Naples, Italy

Scuola media Statale "G. Massaia", Italy

Southern Education & Library Board, Armagh, Northern Ireland

St. John's Primary School, Derry, Northern Ireland

St. Mary's College, Derry city, Northern Ireland

Talos Primary School, Irakleion, Greece

Univ. of Ljubljana, Fa. of Education, Ljubljana, Slovenia

University of South Bohemia, Czech Republic

Våland Flerspråklige Senter, Stavanger, Norway

